

Ankkuritoiminta Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella – käytännön kokemuksia kentältä

Camilla Olander

9/2021

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Camilla Olander 20193B, Ankkuritoiminta Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella - kokemuksia kentältä

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Pasi Peltonen, Arja Mäkelä

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tässä opinnäytetyössä selvitetään, miten Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen uusi ankkurimalli käytännössä toimii, onko toiminnassa ilmennyt haasteita, mikä toiminnassa on hyvää ja onko toiminnassa ilmennyt kehitettävää.

Tutkimus toteutettiin laadullisella tutkimusmenetelmällä haastatteleamalla Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen eri alueiden ankkuritiimeissä toimivia kolmea poliisia sekä yhtä toiminnasta vastaavaa poliisin alipäällystön jäsentä. Tutkimuksessa hyödynnettiin myös tutkijan aiemmin koulutehtävän yhteydessä haastattelemaa Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen päällystön henkilön antamaa materiaalia hänen ollessa projektipäällikkönä kyseisen ankkurimallin läpiviemisessä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella. Haastattelut toteutettiin puhelinhaastatteluina koronapandemian takia.

Haastattelujen perusteella ankkurimalli on selkiyttänyt toimintaa alueella ja valittu kohderyhmä on ollut hyvä. Tiedonkulku viranomaisten kesken on ollut pääosin toimivaa ja uusi malli on tuonut tasapuolisuutta kuntiin. Haasteina ilmeni eri toimijoiden saaminen ankkuripalavereihin, sekä ajoittaisia paikallisia haasteita eri toimijoiden tiedonvaihdon suhteen. Suurimpana haasteena toiminnassa ilmeni resurssien puute. Ankkurityö on oman tehtävän ohella tehtävää työtä ja ankkuri on erittäin suuresti työllistävä osa poliisin ennalta estävää toimintaa.

Sivumäärä: 36

Tarkastuskuukausi ja vuosi: syyskuu 2021

Avainsanat: Ankkuritoiminta, nuorisoriikollisuus, syrjäytyminen, poliisi, ennalta estävä toiminta, moniviranomaisyhteistyö.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 NUORISORIKOLLISUUS	3
<u>2.1</u> Syitä lasten ja nuorten rikoskäyttäytymiseen	3
<u>2.2</u> Nuorisorikollisuus sosiologisen kriminologian näkökulmasta	7
<u>2.3</u> Syrjäytyminen	8
3 Ankkuritoiminta	11
<u>3.1</u> Ankkuritoiminnan taustaa, toiminnan tavoitteet ja ankkuriprosessi	11
<u>3.2</u> Ankkuritoiminta Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella	16
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	20
5 HAASTATTELUT	22
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	30
7 POHDINTA	34
LÄHTEET	37
LIITTEET	
<u>LIITE 1</u>	
<u>LIITE 2</u>	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten uusi strukturoitu ankkurimalli koetaan toimivan Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella. Uusi ankkurimalli on otettu käyttöön vuonna 2020 koko laitoksen alueella ja ankkuritoiminnan suhteen alue on jaettu Vantaaseen, Keski-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan alueisiin. Tarkoituksena oli selvittää, miten toiminta eri alueilla on käytännössä järjestetty, millaisena työ konkreettisesti koetaan sekä mitä mahdollisia haasteita ja kehittämiskohteita on ilmaantunut matkan varrella.

Tutkimusta varten haastattelin kolmea eri alueilla toimivaa ankkuritoiminnassa mukana olevaa poliisia ja yhtä toiminnasta vastaavaa alipäälllystään kuuluvaa poliisia. Alipäälllystön haastattelun tarkoituksena oli lähinnä selvittää, miten ankkuritoiminta on organisoitu ja resursoitu ja saada kokonaiskuva toiminnasta ja yksittäisen toiminnan mukana olevalta poliisilta halusin saada esille konkreettisia kokemuksia itse työstä. Koin, että toiminnassa mukana oleva poliisi osaa parhaiten kertoa miten ankkuri ruohojuuritasolla toimii.

Ankkuritoiminta perustuu moniviranomaisyhteistyöhön ja se toimii poliisilaitoksella. Ankkuritoiminnan tarkoituksena on puuttua varhaisessa vaiheessa alaikäisten rikolliseen käyttäytymiseen ja auttaa heitä irrottautumaan alkaneesta rikollisuus kierteestä. Ankkuritoimintaa ja sen kehittämistä on priorisoitu poliisin ennalta estävän työn strategiassa vuosille 2019-2023 ja sen tarkoituksena on edesauttaa ja ylläpitää nuorten hyvinvointia ja heidän yhteiskunnassa pärjäämistä.

Lapset, nuoret ja heidän hyvinvointinsa kiinnostaa minua erityisen paljon. Olen kiinnostunut tulevaisuudessa työskentelemään poliisina ennalta estävän toiminnan parissa ja mielestäni lapsiin ja nuoriin tulisi panostaa entistä enemmän. Olen itse kotoisin Itä-Uudeltamaalta ja siksi minua kiinnosti oman asuinalueen nuoret ja se, miten ankkuritoiminta alueella on järjestetty ja miten se käytännössä toimii. Kyseessä on moniammatillinen yhteistyö ja on antoisaa oppia enemmän kyseisestä aiheesta, sekä selvittää siihen liittyviä toimintoja, ja kehittämistarpeita.

Itä-Uudenmaan uusi strukturoitu ankkurimalli on hyvin tuore ja käyttöönotto tapahtui reilu vuosi sitten, joten pidin mielenkiintoisena selvittää, miten sen käyttöönotto on sujunut ja onko haasteita toiminnassa tullut esiin. Korona-aika aiheutti ja aiheuttaa edelleen paljon haasteita koko yhteiskunnassa, ja korona on vaikuttanut erityisesti nuoriin ja heidän hyvinvointiinsa, ja ankkuritoiminta on yksi tärkeä osa alue nuorten auttamisessa ja tukemisessa.

Ennalta estävää toimintaa painotetaan poliisin työssä tänä päivänä paljon, ja ennalta estävä työ on kaikin puolin mielestäni merkityksellinen asia yhteiskunnassa. Ennalta estävä työ on kustannustehokasta ja työssä pyritään olemaan askeleen edellä ja vaikuttamaan asioihin, ennen kuin ongelmia ilmaantuu. Ankkuritoiminta on mielestäni tärkeää toimintaa, koska sillä pyritään vaikuttamaan nuoriin niin, että saadaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa katkaistua jo mahdollinen rikoskierre tai muut ongelmat. Silloin kun esimerkiksi rikoskierre saadaan katkaistua varhaisessa vaiheessa, on tutkittu, että harvemmin enää aikuisiällä lähdetään uudelleen rikolliselle polulle.

2 NUORISORIKOLLISUUS

Tässä opinnäytetyössä keskityn arvioimaan viranomaisten moniammatillista yhteistyötä ja varhaista puuttumista lasten ja nuorten rikosten ennalta ehkäisemiseksi sekä heidän hyvinvointinsa parantamiseksi ankkuritoiminnan kautta. Jotta varhaisen puuttumisen tarvetta ja sen tuomia hyötyjä pystyy arvioimaan, on oleellista ymmärtää nuorisoriikollisuuden taustoja hieman tarkemmin. Käsittelen seuraavassa erinäisiä syitä ja teorioita nuorisoriikollisuuden syntymiselle, nuorisoriikollisuutta ilmiönä ja lopuksi syrjäytymisen ja rikollisuuden vaikutuksia toisiinsa. Sanalla ”nuorisoriikollisuus” tarkoitan nyky-yhteiskunnan ilmiötä, joka kuvastaa lasten ja nuorten sosiaalista turhautumista ja syrjäytymistä sekä yleistä pahaa oloa, joka voi johtaa heidän rikolliseen käyttäytymiseen.

2.1 Syitä lasten ja nuorten rikoskäyttäytymiseen

On selvää, että rikolliseen toimintaan johtavia tekijöitä on monia ja yleensä kyseessä onkin monen eri tekijän summa. Yksinomaan persoonallisuuden piirteillä tai huono-osaisuudella ei voida selittää miksi joku päätyy rikolliselle polulle ja joku toinen ei. Seuraavassa nostan esille muutamia asioita, jotka voivat lisätä riskiä rikoskäyttäytymiseen.

Antisosiaalisuus

Yhteiskuntatieteilijät ovat selvittäneet erinäisiä yhteyksiä ympäristötekijöiden ja rikoskäyttäytymisen välillä. Riskitekijöitä ovat esimerkiksi haitallinen perheympäristö, ystävien rikoskäyttäytyminen ja epäsuotuisa asuinalue, mutta yksilöt eroavat myös toisistaan perinnöllisiin tekijöihin liittyen. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 97).

Antisosiaalisuus voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään, joissa antisosiaalisuutta tarkastellaan määritelmänä hieman eri tavoin. Antisosiaalisuutta voidaan tarkastella rikoslain kautta, jolloin se merkitsee sosiaalisten normien ja lakien rikkomista. Nuorten keskuudessa normirikkomukseksi luokitellaan myös muut kuin rikolliset teot, kuten esimerkiksi luvaton poissaolo koulusta. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 101).

Toiseksi voidaan tarkastella antisosiaalisuutta psykiatrisesta näkökulmasta. Antisosiaalinen persoonallisuushäiriö ilmenee käyttäytymisenä, joka 'toistuvasti rikkoo ja osoittaa välinpitämättömyyttä muiden ihmisten oikeuksia kohtaan'. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 101).

Viimeiseksi voidaan tarkastella antisosiaalisuutta yksilönäkökulmasta ja tutkia persoonallisuuspiirteitä ja muita yksilöllisiä ominaisuuksia, jotka johtavat normien rikkomiseen ja rikolliseen käyttäytymiseen. Tällaisia piirteitä voivat olla esimerkiksi impulsiivisuus, aggressiivisuus, heikko itsehillintä ja huono empatiakyky. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 101).

Ympäristötekijät ja perimä ovat vuorovaikutuksessa rikoskäyttäytymistä tutkittaessa. Henkilö, joka omaa yksinomaan persoonallisuuspiirteinään impulsiivisuutta ja aggressiivisuutta perimän kautta, mutta ei altistu haitallisille ympäristötekijöille ei välttämättä päädy rikolliselle polulle sen enempää kuin henkilö, jolla on yksinomaan huono asuinympäristö ja huono kaveripiiri. Henkilö, joilla on antisosiaalisia persoonallisuuden piirteitä riskitekijöinä jo perimän kautta ja sen lisäksi joutuu haitallisten ympäristötekijöiden vaikutuksen alaiseksi, on huomattavasti suuremmassa riskissä päätyä rikolliselle polulle. Toisin sanoen, perimän ja ympäristön yhteisvaikutukset tuottavat reilusti suuremman riskin rikoskäyttäytymiselle,

kuin molempien tekijöiden erilliset riskit yhteensä. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 112, 113).

Antisosiaalisten vanhempien lapset perivät mitä todennäköisimmin perinnöllisen taipumuksen antisosiaalisuuteen ja mitä todennäköisimmin heidän kasvuympäristönsäkin on haitallinen. Kuitenkin on muistettava, että kyseessä ei ole tieteellinen varmuus, vaan ympäristötekijät ja perimä muodostavat riski- tai suojatekijöitä, jotka vaikuttavat yksilön todennäköisyyteen kehittyä antisosiaalisesti persoonaksi. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 113).

Perheen ja vanhemmuuden vaikutukset rikolliseen kehitykseen

Tehtyjen tutkimusten perusteella suurella osalla lapsista, joilla on epäsosiaalisia käytösongelmia, kehittyy rikolliseen suuntaan jo 12. - 13. ikävuoteen mennessä. Näistä kolmasosa tai pahimmillaan kaksi kolmasosaa jatkaa vakavampaan, väkivaltaiseen ja krooniseen rikollisuuteen. On havaittu, että mitä nuorempana käytösongelmat ja rikolliset teot alkavat, sitä kroonisempaa ja vakavampaa rikollista toimintaa jatketaan aikuisiällä. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 123).

Jotkut riskitekijät vaikuttavat lapsen kehitykseen suorasti ja toiset epäsuorasti ja välillisesti. Esimerkiksi kotona ja perheessä vallitsevat kovat ja väkivaltaiset kasvatuskäytännöt sekä lapsen hyljeksivä kohtelu on omiaan lisäämään lapsen riskiä kehittyä rikolliseen suuntaan. Toisaalta esimerkiksi perheen köyhyys voi vaikuttaa epäsuorasti lapsen kehitykseen, jos vanhempien heikko taloudellinen tilanne heijastuu vanhemmuuteen ja lisää vanhempien keskinäisiä ristiriitoja. Tällöin myös lapsi saattaa jäädä vähemmälle huomiolle ja kasvuympäristö muuttua haitalliseksi vallitsevan ilmapiirin myötä. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 124-125).

Riskitekijöitä tiedetään olevan olemassa jo raskauden ja sikiön kehityksen aikana. Jos odotavalla äidillä on päihdeongelmaa tai hän tupakoi, niin sillä on suorat vaikutukset sikiön kehitykselle, ja näin ollen myös myöhemmälle riskikäyttäytymiselle. Tutkimusten valossa on todettu, että äidin tupakointi ja päihteiden käyttö vaikuttaa sikiön kasvuun ja myöhempiin aivotoimintojen häiriöihin, ja lisää lapsen käytöshäiriöiden riskiä. On huomioitavaa, että

päihhteitä käyttävällä äidillä on usein myös muita ongelmia, kuten masennusta, taloudellisia ongelmia ja sosiaalisen tuen puutetta, jotka itsessään lisäävät lapsen varhaisen kasvuympäristön riskejä. Päihdeperheessä voi myös esiintyä väkivaltaa, väkivallan uhkaa ja lapsen laiminlyöntiä. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 126). Synnytyskomplikaatiot ja vauvan ravistelu ovat myös riskitekijöitä, jotka vaikuttavat lapsen kognitiiviseen kehitykseen, mutta niitä ei enempää tässä käsitellä.

Teinivanhempien lapsilla vaikuttaa olevan suurempi riski rikollisen ja epäsosiaalisen kehityksen kannalta. Lapset, joiden äiti oli alle 21-vuotias esikoisen syntyessä, olivat alttiita rikoksiin, mutta alle 19-vuotiaana esikoisen saaneiden äitien lapset olivat alttiita tekemään vielä vakavampia rikoksia. Nuorten vanhempien lapsilla on elämässään muita todennäköisemmin muutoksia perheissä ja sen rakenteissa, taloudellisia haasteita ja puutteita vanhemmuudessa. Nämä asiat lisäävät perheen sisäistä stressiä, köyhyyteen ajautumista ja epäsosiaalisen käyttäytymisen lisääntymistä, ja täten vaikuttaa lapsen kehitykseen epäsuotuisasti. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 129).

Avioero ja huoltajuuden muutokset voivat luoda riskin rikoskäyttäytymiselle, mutta kokonaistilanne on otettava huomioon riskiä arvioitaessa. On huomioitava, millainen tilanne perheessä oli ennen eroa, ja millainen se on eron jälkeen. Jos perhetilanne on ollut riitainen eroa edeltävästi tai perheessä on ollut väkivaltaisuutta, on näiden vaikutus lapseen merkittävämpi kuin itse eron. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 131).

Yksinhuoltajuuskaan ei itsessään lisää riskiä rikoskäyttäytymiselle, vaan yksinhuoltajuuden muut tekijät, kuten vanhemmuuden stressi, heikompi taloudellinen tilanne ja pienemmät mahdollisuudet hyvään asuinympäristöön vaikuttavat kehitykseen negatiivisesti. Yleisesti ottaen, lapselle epävakaa olosuhteet perheessä ja vanhemmuuteen liittyvä stressi lisää käyttös ongelmia. Monilla nuorilla ja aikuisilla rikosentekijöillä onkin ollut lapsuudessaan lastensuojelun asiakkuuksia ja sijoituksia, johtuen osaksi siitä, että vanhempien omat ongelmat lisääntyvät ja kasvatuskäytännöt voivat muuttua aikaisempaa heikommiksi epävakaisissa oloissa. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 132, 133).

Vanhempien päihde-, mielenterveys- ja rikollisuusongelma ennustaa lasten myöhempää rikollisuutta. Usein tällaisissa perheissä ilmaantuu myös lapsen kaltoinkohtelua, ruumiillista ja henkistä kurittamista, hyljeksimistä ja laiminlyöntiä. Näille altistuminen voi johtaa vakaaviinkin kiintymyssuhdehäiriöihin, jotka vaikuttavat aikuisikään asti ja saattavat luoda vaikeitakin haasteita muiden ihmissuhteiden luomiselle. Kun lapsi ei voi luottavaisesti lähestyä hoitajaansa saadakseen lohtua ja huolenpitoa, hän oppii välttämään kontaktia tai lähestymään vanhempansa epävarmasti. Jos lapsen uhmaan, aggressiivisuuteen ja tottelemattomuuteen vastataan väkivallalla ja kurittamalla, vahvistetaan lapsen aggressiivista käytöstä, joten kasvatuskäytännöillä on vahva merkitys. Tällaiset kasvatuskäytännöt ovat myös sellaisia, jotka siirtyvät sukupolvelta toiselle. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 136, 139).

Kaikista riskitekijöistä huolimatta suurin osa lapsista selviytyy eivätkä he kehity epäsosiaaliseen suuntaan ja sitä myötä rikolliselle polulle. Selviytyjien kohdalla kyse voi olla suojatekijöiden vaikutuksesta tai siitä, että heihin kohdistuva riskitekijä on ollut lievempi, lyhytkestoisempi, esiintynyt harvemmin tai muuta vastaavaa, kuin lapsilla, jotka kehittyvät rikoksentekijöiksi. Suojatekijällä tarkoitetaan tässä esimerkiksi varhaista perheeseen kohdistuvaa puuttumista, yksilön eroja haavoittuvuudessa, perheympäristöön sisältyvästä suojasta ja myönteistä, riskitekijöiden vaikutusta tasoittavaa elämäntapahtumaa. Lapsi voi kokea onnistumisen tunteita koulunkäynnissä tai harrastuksessa, tai hän omaa hyvät ystävyysuhteet ja hänellä on olemassa turvallinen kiintymyssuhde johonkin aikuiseen, joka tarjoaa hänelle turvallista perustaa elämälle. Nämä asiat auttavat ainakin osaltaan riskitekijöiden kompensoinnissa ja tieto eri riski- ja suojatekijöistä on tärkeää, kun mietitään tehokkaita rikollista käyttäytymistä ehkäisevien ohjelmien kehittämistä. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 146–148).

2.2 Nuorisorikollisuus sosiologisen kriminologian näkökulmasta

Kriminologi Robert Agnew'n paineteorian mukaan rikollisuus syntyy, kun henkilö sopeutuu stressaaviin ja turhauttaviin tilanteisiin. Paineen ja stressin lähteitä on hänen mukaansa useita. Stressin lähteet hän jakaa kolmeen osaan: ensinnäkin yksilö voi kokea painetta, jos hän ei pysty saavuttamaan yleisesti asetettuja tavoitteita. Tähän vaikuttavat myös yhteiskunnan sosiaalinen rakenne, yksilön henkilökohtaiset ominaisuudet sekä sellainen tilanne, jossa

Yksilö kokee muiden saavan hyviä asioita helpommin kuin hän. (Kivivuori & Honkatukia, 2006, s. 163).

Yksilö voi kokea myös niin kutsuttua rikospainetta, jos hän menettää jonkin hyvän asian elämässään, kuten ystävyys-suhteen, tai kokee esimerkiksi vanhempien avioeron. Toisin sanoen, negatiiviset elämäntilanteet luovat stressiä, joka voi johtaa rikollisuuteen. (Honkatukia & Kivivuori, s. 163).

Kolmanneksi rikospainetta luo yksilöön kohdistuvat kielteiset toimet kuten esimerkiksi vanhempien väkivalta tai koulukiusaaminen muiden nuorten taholta. Näillä sekä yhteiskunnan sosiaalisella kerrostuneisuudella on yhteys rikoskäyttäytymiseen. (Honkatukia & Kivivuori, 2006, s. 163, 164).

Toinen teoria, jonka avulla pyritään selittämään rikollisuuteen mukaan joutumista, on kontrolliteoria. Tämän teorian päämuodot ovat sosiaalinen kontrolli ja itsekontrolli. Itsekontrolliteoria kertoo ajatuksesta, että tietyntyyppiset ihmiset ajautuvat heidän ihmisluontoonsa kehittyneiden piirteiden johdosta toisia useammin rikoskäyttäytymisen pariin. (Kivivuori, 2013, s. 82, 97). Hyvä itsekontrolli on opittu henkilökohtainen ominaisuus ja se kehittyy varhaislapsuudessa pitkälti kasvatuksen tuloksena sekä pysyy sen jälkeen melko vakaana persoonallisuuden piirteenä läpi elämän. Osa ihmisistä ei vain onnistu kehittämään varhaislapsuudessaan itselleen hyvää itsekontrollia. Yksilöt, joilla on heikko itsekontrolli, tekevät rikoksia spontaanisti ja/tai mielihalujen ohjaamina, eivätkä he yleensä ajattele tekojensa seurauksia (Rikoksentsorjuntaneuvoston julkaisu).

2.3 Syrjäytyminen

Syrjäytymiselle ei ole Suomen kielessä yhtä ja ainoaa selkeää määritelmää. Yleisesti syrjäytyneellä tarkoitetaan yksilöä joka on taloudellisesti ja/tai sosiaalisen asemansa puolesta huonommassa asemassa kuin valtaosa väestöstä. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisussa vuodelta 2013 määritellään huono-osaisuus ja köyhyys moniulotteisena ilmiönä, joka voi olla esimerkiksi epävakaa työuran, pienituloisuuden, huonojen asuinolojen tai perheiden hajoamisen kaltaisten huono-osaisuuden tekijöiden

epäsuotuisia yhdistelmiä. Syrjäytyneet ihmiset elävät selkeästi huonommissa oloissa kuin valtaosa kansalaisista. Nuorille ei huono-osaisuus, köyhyys ja muut yllä mainitut asiat vielä ole kerenneet kasautua, mutta syrjäytyneisyys on todettu olevan vahvasti ylisukupolvista ja tällä tavoin huonoissa oloissa kasvaneet lapset ja nuoret ovat suuremmassa syrjäytymisriskissä kuin muut ikäisensä (Notkola, et al. 2013, s. 55, 56).

Yhteiskunnan ulkopuolelle syrjäytyminen ja rikoskäyttäytyminen ovat yhteydessä toisiinsa. Syrjäytymistä ja rikollisuutta pyritäänkin ehkäisemään tukemalla ja auttamalla perheitä, lapsia ja nuoria varhaisessa vaiheessa ennen kuin ongelmat pääsevät kasautumaan. Syrjäytyminen on selkeässä yhteydessä rikoksiin syyllistymiseen ja rikoksen uhriksi joutumiseen ja rikoksiin syyllistyminen usein pahentaakin syrjäytymistä. Lapsuuden ja nuoruuden kokemukset ja elämänotot ovat suuri taustatekijä syrjäytymiskehityksessä, johon johtaa usein ongelmien kasautuminen yhdelle ihmiselle. Huono-osaisuus voi siirtyä sukupolvelta toiselle, ja tästä syystä ei pidä keskittyä pelkästään yksilön hyvinvointiin, vaan perheiden hyvinvointiin on kiinnitettävä huomiota. (Rikoksantorjuntaneuvosto)

Pojilla on todettu olevan tyttöjä suurempi riski syrjäytyä. Monien ongelmien on havaittu kasautuvan juuri pojille ja nuorille miehille ja miesten suuri osuus näkyy myös erityisesti väkivaltarikostilastoissa, ja rikoksiin syyllistymiseen liittyy myös monesti jonkinlaista päihteenkäyttöä. Myös maahanmuuttajilla on kantaväestöä keskimäärin suurempi riski syrjäytyä, ja tähän vaikuttavat esimerkiksi puutteellinen kielitaito sekä vaikeudet koulutautua ja löytää töitä. (Rikoksantorjuntaneuvosto)

Rikoksantorjuntaneuvoston julkaisun mukaan syrjäytyminen aiheuttaa yhteiskunnalle suuria taloudellisia menetyksiä ja ennen kaikkea inhimillistä kärsimystä, joten sen ehkäiseminen on monelta osalta kannattavaa. Syrjäytymisen ehkäisy on kuitenkin haastavaa ja sen on tapahduttava yhteiskunnan eri tasoilla. Syrjäytymisen ehkäisy vaatii resursseja ja moniammatillista yhteistyötä. Tiiviillä yhteistyöllä saavutetaan parempia tuloksia.

Sosiaali – ja terveysministeriö pyrkii yhteistyössä muiden hallinnonalojen toimijoiden kanssa ehkäisemään syrjäytymistä. Syrjäytymisen ehkäisyyn vaaditaan nimenomaan vahvaa yhteistyötä, koska ihmisten osallisuuden ja työkyvyn vahvistaminen, sosiaaliturvan

ja peruspalveluiden turvaaminen, sekä köyhyyden ja eriarvoisuuden ehkäiseminen kuuluu monelle toimijalle ja yhteistyöllä saavutetaan parempia tuloksia. Syrjäytyminen voi olla seurausta työttömyydestä, mielenterveysongelmista, alkoholisoitumisesta tai muista tekijöistä, jotka aiheuttavat sen, että ihmiset jäävät jollain tavalla ulkopuolelle normaalin yhteiskunnan toiminnoista ja ihmisten on todettu olevan alttiimpia syrjäytymiselle elämän eri muutosvaiheissa, kuten koulun ja opiskelun päättyessä tai parisuhteen päättyessä. Kuten aiemmin mainittiin, niin lapset, jotka ovat joutuneet elämään ympäristössä, jossa on useita syrjäytymisen tunnusmerkkejä, ovat erityisen alttiita syrjäytymiselle. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015).

Poliisi kantaa myös huolta nuorten hyvinvoinnista ja nuorten syrjäytyminen on poliisille aina ajankohtainen ja tärkeä teema. Poliisihallituksen tiedotteessa (4.11.2020) poliisitarkastaja Pekka Heikkisen mukaan suurin osa nuorista voi hyvin, mutta pieni osa on joutunut yhteiskunnan ulkopuolelle, esimerkiksi erilaisiin laitoksiin. Heikkisen mukaan liian moni nuori on ajautumassa ongelmiin ja nämä nuoret tulisi löytää ja auttaa heitä kiinni takaisin elämään tukemalla heitä opiskelussa, työelämään siirtymisessä, harrastuksissa ynnä muissa toiminnoissa. Heikkisen mukaan syrjäytymiseen vaikuttaa vahvasti muiden asioiden lisäksi kiusaaminen eri muodoissa. Kiusaaminen lisää ulkopuolisuuden kokemusta ja sitä kautta syrjäytymisen vaaraa.

Erityistä huolta poliisissa on aiheuttanut korona-aika ja sen vaikutus nuoriin ja heidän hyvinvointiinsa. Vuosi 2020 oli poikkeuksellinen ja nuorten tekemistä ja elämää kokonaisuudessaan jouduttiin rajoittamaan suuresti. Vaikka poliisiin tietoon tullut väkivaltarikollisuus väheni tilastojen perusteella, niin kotihälytystehtävien määrä kasvoi. Koulunkäyntijärjestelyjen muuttuminen vaikutti nuorten arkielämään ja sosiaalisiin suhteisiin eikä nuoret voineet kokoontua tutuissa paikoissa entiseen tapaan, mikä lisäsi erikoisuuden ja yksinäisyyden kokemusta. Etäopiskelun myötä huomattiin myös, että poikkeusjärjestelyt loivat epätietoisuutta nuorten tilanteesta ja kaikkia koululaisia ei tavoitettu etäopiskelussa. Tämä ei näkynyt poliisille suoraan, mutta se tuli näkyväksi koulujen ilmoittaessa lastensuojeluviranomaisille, että lapsi tai nuori ei osallistunut koulunkäyntiin. Tämä tarkoitti sitä, että poikkeusolojen vallitessa ja niissä perheissä, joissa on ongelmia, ei pystytty huolehtimaan lapsen koulunkäynnistä. (Poliisihallitus 2020).

Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen painottaa myös osaltaan ankkuritoiminnan uutisessa (3.2.2021), että poliisi on huolestuneena pannut merkille, että pandemia-aikana perheväkivalta ja ilmoittamatta jääneiden rikosten määrä on kasvanut, lapset ja nuoret ovat ahdistuneita ja ihmiset voivat yleisesti ottaen huonosti. Kolehmaisen mukaan erityisesti huumeiden käyttö, liikennekaahailu ja tietoverkkorikollisuus lisääntyivät pandemiavuonna. Kolehmainen painottaa ennalta estävän toiminnan tärkeyttä ja että tuo esille sen, että poliisi panostaa tällä hetkellä erityisesti lasten ja nuorten asioiden hyvään hoitoon, jonka takia moniviranomaisyhteistyö on prioriteeteissa hyvin korkealla.

3 ANKKURITOIMINTA

”Ankkuritoiminnan tarkoituksena on varhaisen vaiheen nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja rikosten ennalta ehkäiseminen. Ankkuritoimintaa toteutetaan moniammatillisessa ankkuritiimissä. Mukana on asiantuntijoita poliisista, sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimesta. Tiimin kokoonpano voi vaihdella tapauskohtaisesti. Moniammatillinen tiimi tapaa nuoren ja hänen huoltajansa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta nuorta voidaan tukea tarkoituksenmukaisesti ja tarvittaessa ohjata oikean avun tai tuen piiriin.”

(Ankkuritoiminta, 2019)

3.1 Ankkuritoiminnan taustaa, toiminnan tavoitteet ja ankkuriprosessi

Ankkuri-projekti käynnistettiin Hämeenlinnan seudulla vuosina 2004-2006 Ankkuri-hankkeen yhteydessä, jolloin alettiin rakentamaan moniammatillista yhteistyötä. Koko ankkuri-malli syntyi viranomaisten aloitteesta ja tarpeesta ja sen ajatuksena oli, että viranomaiset toimisivat yhteistyössä alueellisesti ja täten he pystyisivät kehittämään eri toimintoja ja tehostamaan niitä ongelmanuorten asioiden hoitamisessa. Projektin tulokset olivat hyviä ja ankkurimalli laajenikin pikkuhiljaa Riihimäelle ja Forssaan. Ankkuritiimin

kokoonpanona oli alueittain vaihtelevat tiimit, mutta pääsääntönä oli, että tiimi koostui poliisista, sosiaalitoimesta, terveystoimesta ja/tai nuorisotoimesta. (Sisäministeriön julkaisu 30/2013, s. 12).

Ankkuritoiminnan tavoitteena on:

1. Varhainen puuttuminen alaikäisten nuorten rikolliseen käyttäytymiseen, sekä nuoren kokonaisvaltainen elämäntilanteen ja avun tarpeen selvittäminen sekä oikean avun ja tuen piiriin ohjaaminen
2. Nopea puuttuminen lähisuhde- ja perheväkivaltaan sekä oikean avun ja tuen piiriin ohjaaminen
3. Sisäisen turvallisuuden lisääminen moniammatillisella yhteistyöllä

Moniammatillisen yhteistyön ansiosta nuori pystytään kohtaamaan yhden kosketuksen taktiikalla, eikä häntä tarvitse ”pallotella” eri instanssien välillä. Poliisin selvittäessä asiakkaan tekemää rikosta/ rikollista tekoa, Ankkuri-tiimin sosiaali- ja terveysammattilaiset selvittävät asiakkaan kokonaistilannetta, myös perheessä. Samalla voi tulla ilmi jokin suurempikin ongelmavyöhyke, joka vaikuttaa nuoren käyttäytymisen taustalla. Tällä tavoin asiakas saa apua, tukea ja hänet voidaan ohjata tarvittaessa jatkopalveluiden piiriin. Ankkuri-tiimi tekee tiivistä yhteistyötä myös rikosten sovittelun, seurakuntien toiminnan ja muiden tahojen kanssa. (Sisäministeriön julkaisu 30/2013, s. 12-13).

Poliisin tehtävä tiimissä on selvittää ja tutkia alaikäisten tekemiä rikoksia ja alle 15-vuotiaiden tekemiä rikollisia tekoja, sekä nuorten puhuttelu. Poliisi vastaa kouluyhteistyöstä ja voi toimia työparina lastensuojelutapaamisissa. Poliisi tutkii myös perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyviä rikoksia, mutta siihen toimintaan poliisilla on olemassa myös oma MARAK-malli, jota ei tässä opinnäytetyössä käsitellä. (Sisäministeriön julkaisu 30/2013, s. 14).

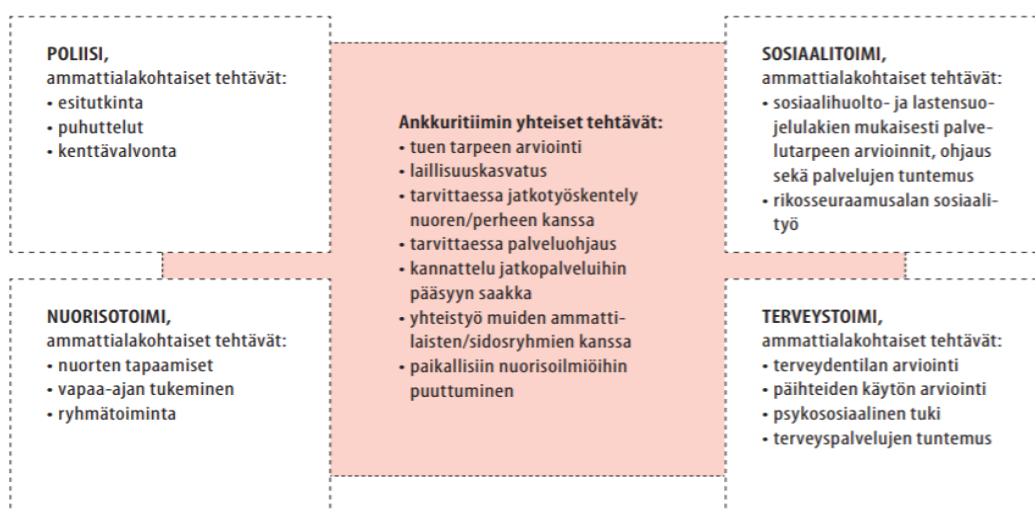
Sosiaalityöntekijän tehtäviin Ankkuri-tiimissä kuuluu lastensuojelutyö, kuten palvelutarpeen arviointi ja sen dokumentointi. Sosiaalityöntekijä on myös mukaan

prosessissa, joka koskee perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa, ja hän vastaa poliisilaitoksen sosiaalityöstä. (Sisäministeriön julkaisu 30/2013, s. 14).

Nuorisotyöntekijän tehtävänä on tavata näpistelyistä kiinnijääneiden nuoret ja heidän vanhempansa, sekä arvioida tilannetta ja tarvittaessa ohjata nuori lisäpalveluiden pariin. Myös tukinuoritoiminta ja kouluilla suoritettava ennalta ehkäisevä työ kuuluu nuorisotyöntekijälle. (Sisäministeriön julkaisu 30/2013, s. 15).

Sairaanhoitajan (psykiatrinen) tehtävä Ankkuri-tiimissä on toimia sosiaalityöntekijän parina asiakkaan alkuarvioinnissa ja lastensuojeluilmoitusten selvityksessä ja perhe- ja lähisuhdeväkivaltatapauksissa, jossa on lapsia mukana. Sairaanhoitaja arvioi omalla asiantuntijuudellaan myös nuoren asiakkaan päihteidenkäyttöä ja mielenterveyden tilaa, sekä mahdollista hoidon ja tuen tarvetta. (Sisäministeriön julkaisu 30/2013, s. 14-15).

Kaikkien Ankkuritiimiin kuuluvien tahojen yhteisiin tehtäviin kuuluu myös kenttätyö. Kenttätyössä suoritetaan esimerkiksi alkoholivalvontaiskuja, nuorisovalvontaa teemapäivinä sekä asiantuntija- ja koulutustehtäviä yhdessä tai erikseen. (Sisäministeriön julkaisu 30/2013, s.15).

Kuvio 1. Ankkuritoimijoiden tehtävät (Sisäministeriö, Ankkuritoiminnan käsikirja, 2019)

Poliisin ennalta estävän työn strategia vuosille 2019-2023 painottaa ankkuritoiminnan edelleen kehittämisen ja laajentamisen koko maan kattavaksi.

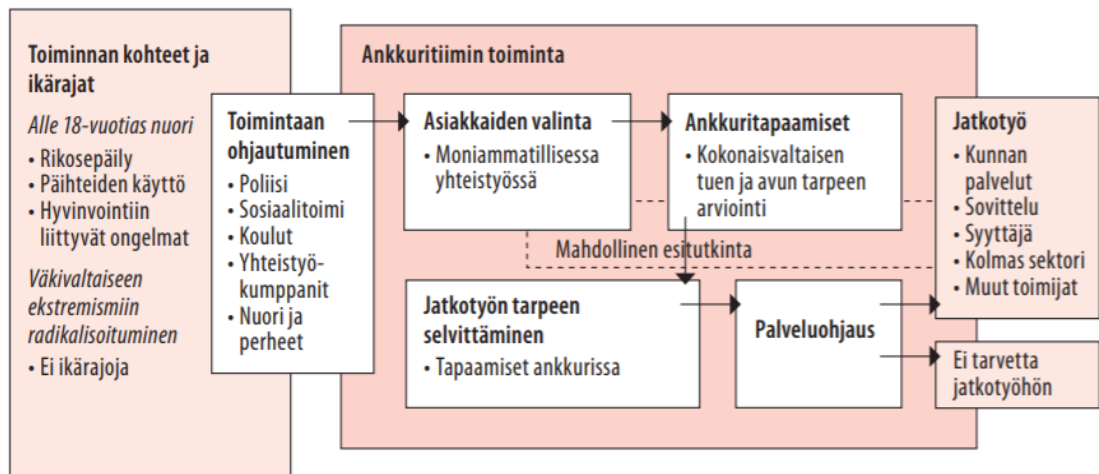
”Ennalta estävän työn yksi keskeinen voimavara on yhteistyö ja yhdessä tekeminen muiden viranomaisten, järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Rikostorjunnasta voidaan ennalta estävän toiminnan kautta ohjata henkilö eteenpäin muihin palveluihin, ja näin vähentää sekä hallita häneen mahdollisesti liittyviä rikoksen tai väkivallan uhkia. Myös väkivallan katkaisupalveluihin ohjaamisen tarkoituksena on ennalta estää uusien väkivaltarikosten syntymä.”

”Ankkuritoiminta on sopimusperusteista toimintaa, jota koskevan sopimuksen Poliisihallitus tekee sosiaali- ja terveystoimen palvelujen järjestämisestä vastaavien tahojen kanssa.”

(Sisäministeriö 2019, Enska 2019-2023)

Ankkuritoiminnan keskeiset periaatteet ovat nuoren osallisuus, yksilöllisyys ja kokonaisvaltaisuus, moniammatillinen yhteistyö sekä nuorten hyvinvoinnin edistäminen ja rikosten ennaltaehkäiseminen. Näistä nuoren osallisuus on ankkuritoimintaa ohjaava periaate, koska nuori on ankkuritoiminnassa keskeisin henkilö ja hänen asioitaan ja elämää käsitellään ankkurissa. (Sisäministeriö, Ankkuritoiminnan käsikirja 2019, s. 19).

Nuoren ankkuriprosessi etenee seuraavalla sivulla esitetyn mallin mukaisesti.

Kuvio 2. Ankkuritoiminnan prosessikuvaus (Sisäministeriö, Ankkuritoiminnan käsikirja 2019)

Yleensä poliisi tai sosiaalitoimi ohjaa nuoret ankkuritoimintaan, mutta myös muut toimijat voivat ilmoittaa oireilevasta nuoresta tai huolestaan johonkin nuoreen liittyen esimerkiksi poliisille tai sosiaalityöntekijälle. Koulut ovat tärkeässä asemassa tunnistettaessa tuen tarpeessa olevia nuoria ja ohjaamaan heitä mukaan ankkuritoimintaan. Myös nuori itse tai nuoren perhe voi ottaa suoraan yhteyttä ankkuriin tarvittaessa. (Sisäministeriö, Ankkuritoiminnan käsikirja 2019, s. 25).

Prosessin aloittamisesta sovitaan moniammatillisessa yhteistyössä. Asiakas valitaan ankkuritoiminnan palaverissa, jonka jälkeen nuori ja hänen huoltajansa/vanhempansa kutsutaan ankkuritapaamiseen, yleensä soittamalla ja joskus postitse. Kutsujana toimii yleisimmin poliisi. Ankkuritoimi sopii keskenään ennen asiakkaan tapaamista, ketä toimijoita tapaamisessa on läsnä, mitä ankkuritapaamisessa käsitellään ja kuka asiat kirjaa. Tapaamiset järjestetään pääosin virka-aikana ja tapaamispaikkana on yleensä poliisilaitos, mutta tapaaminen voidaan järjestää myös muualla, mutta tärkeintä on, että tila on rauhallinen ja sellainen, että yksityisyys säilyy. Koska ankkuritoiminta perustuu nuoren osallisuuteen ja itsemääräämisoikeuteen sekä yksityisyyden kunnioittamiseen, pyydetään nuorelta ankkuriasiakkaalta, ja joskus myös hänen huoltajaltaan/vanhemmaltaan kirjallinen suostumus ankkurin sisällä tapahtuvaan moniammatilliseen tiedonvaihtoon. Suostumus on voimassa asiakkuuden ajan ja nuorella on oikeus perua suostumus koska tahansa.

Päätös tapaamisten lopettamisesta tehdään nuoren, hänen vanhempiansa ja ankkuritiimiläisten kanssa yhteistyössä. Yleensä tapaamiset lopetetaan, kun ei koeta olevan enää riskiä huolta aiheuttaville asioille/toiminnalle ja asia on selvitetty, tai nuori siirtyy esimerkiksi lastensuojelun asiakkaaksi. Tärkeintä on, että nuori saadaan ohjattua oikean avun ja tuen piiriin. (Sisäministeriö, Ankkuritoiminnan käsikirja 2019, s. 26, 34).

3.2 Ankkuritoiminta Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella on ollut jonkinlaista ankkurimaista toimintaa aiemmin, mutta strukturoitu oma ankkurimalli otettiin alueella käyttöön konkreettisesti vasta vuoden 2020 alussa. Poliisiammattikorkeakoulun viestinnän kurssilla haastattelin erästä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen komisariota, joka toimi uuden ankkurimallin projektipäällikkönä. Sain sen haastattelun kautta selkeän kuvan, minkälainen kyseinen ankkurimalli on ja minkälainen sen toiminta tulee olemaan.

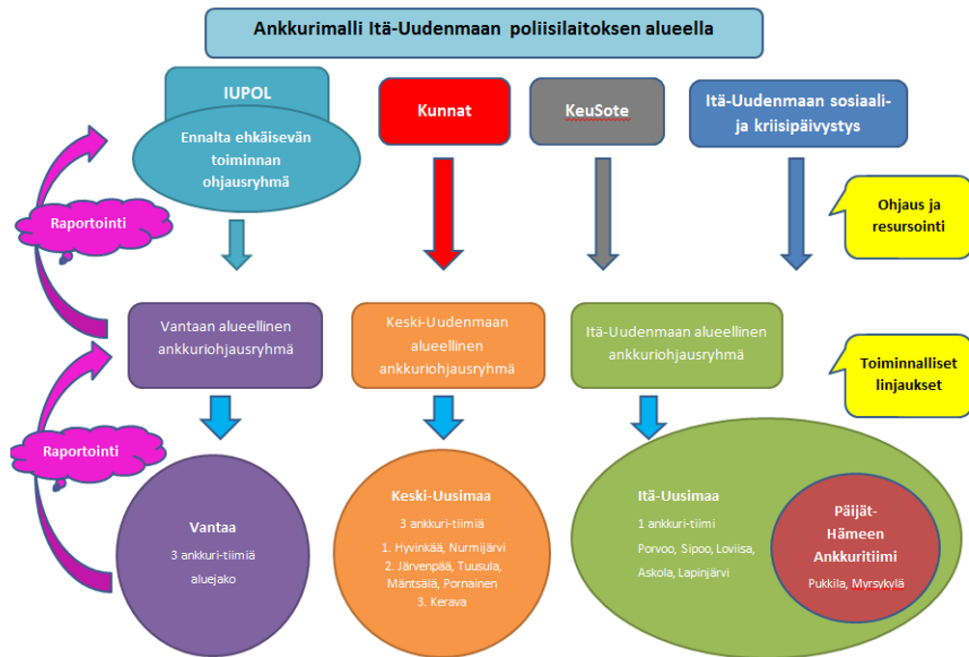
Itä-Uusimaa jakautuu eri alueisiin, ja uudessa ankkurimallissa on otettu huomioon jo olemassa olevat rakenteet, tilastoitu tieto, EET-ryhmän jäsenten osaaminen ja näkemys, kuntien ja kuntayhtymien näkemys sekä tehdyt selvitykset. Itä-Uusimaa on ankkuritoiminnan osalta jaettu seuraaviin alueisiin: Vantaa, KeuSote-alue, Kerava ja Itäinen alue. Vantaa ja Kerava on omana alueinaan ja KeuSote-alueelle kuuluvat Hyvinkää, Nurmijärvi, Tuusula, Järvenpää, Mäntsälä ja Pornainen. Itäinen alue sisältää Porvoon, Sipoon, Loviisan, Askolan ja Lapinjärven kunnat. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen vastuualue kattaa myös Myrskylän ja Pukkilan muilta osin, mutta koska Myrskylä ja Pukkila kuuluu Päijät-Sote piiriin, niin ankkuritoiminnan hoitaa Päijät-Hämeen ankkuri eikä Itä-Uudenmaan ankkuri. Vantaalla on kolme ankkuritiimiä, Keravalla on yksi ankkuritiimi, KeuSote-alueella on kolme ankkuritiimiä ja Itäisellä alueella on yksi ankkuritiimi. Yhteensä ankkuritiimejä on kahdeksan koko Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella. (Ankkuritoiminnan materiaalit 2019).

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen ankkurimallin sopimuskumppaneihin kuuluvat kunnat, KeuSote ja Itä-Uudenmaan sosiaali- ja kriisipäivystys yhdessä poliisilaitoksen kanssa.

IUPOL:ssa toimii ennalta ehkäisevän toiminnan ohjausryhmä, joka vastaa toiminnasta. Kunnat tuottavat sosiaali- ja terveystalvet, joita saatetaan tarvita hoidon tai tuen tarpeessa oleville nuorille ja heidän perheilleen. KeuSote on Keski-Uudenmaan sote- kuntayhtymä, joka vastaa Hyvinkään, Järvenpään, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten ja Tuusulan sosiaali- ja terveystalvetuista. Itä-Uudenmaan sosiaali- ja kriisipäivystys vastaa Porvoon, Sipoon, Askolan, Loviisan ja Lapinjärven sosiaalitalvetuista, mutta kunnat vastaavat itsenäisesti siitä, että ankkuritoiminnassa on poliisin lisäksi muut tarvittavat toimijat ja talvetuntarjoajat. Kerava ja Vantaa tuottavat talvetut itse. Kerava ei kuulu KeuSoteen, ja on siksi omana alueenaan, mutta Kerava ostaa joitain talvetuja KeuSotelta. (Ankkuritoiminnan esitys 2019).

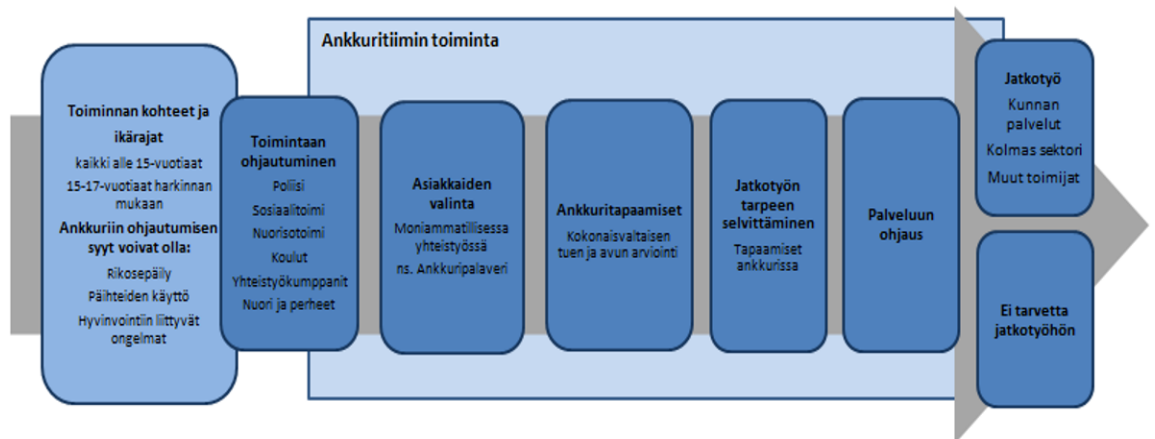
Itä-Uudenmaan poliisitalvetoksen ankkurimallissa on kolme alueellista ohjausryhmää, jonka tehtävänä on ohjata ankkuritalvetimien toimintaa. Ohjausryhmät koostuvat poliisitalvetemien päällystön edustajista, ennalta estävän toiminnan edustajista ja toimialueen kuntien ja kuntaorganisaatioiden edustajista, eli keskijohtotason henkilöistä. Ryhmät kokoontuvat muutaman kerran vuodessa, ja raportoivat toiminnasta sekä Itä-Uudenmaan poliisitalvetoksen Ennalta estävän toiminnan ohjausryhmälle, että kuntaorganisaatioihin. (Ankkuritoiminnan esitys 2019).

Seuraavassa kuvassa on kuvattu Itä-Uudenmaan poliisitalvetoksen ankkurimalli, ja tämän alkuperäisen mallin jälkeen on lisätty KeuSoten alueelle vielä yksi erillinen ankkuritalvetiimi Mäntsälän ja Pornaisten alueelle, joten ankkuritalvetiimejä on tänä päivänä neljä Keski-Uudenmaan alueella.

Kuva 3. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen ankkurimalli (Ankkuritoiminnan esitys 2019.)

Itä-Uudenmaan (IUPOL) ankkurimallissa toiminnan kohteena ovat alle 15-vuotiaat ensikertalaiset ja 15-17-vuotiaat vain harkinnan mukaan. Ankkuriin ohjautumisen syinä voivat olla rikosepäily, päihteiden käyttö tai muut hyvinvointiin liittyvät ongelmat. Ankkuritiimeihin kuuluvat asiantuntijat poliisista, sosiaalitoimesta, terveystoimesta ja nuorisotoimesta tai siten, että nämä alojen asiantuntijuus ja osaaminen ankkuritoiminnassa on varmistettu jotenkin muutoin. Lähisuhdeväkivaltatapaukset ja väkivaltaiseen ekstremismiin radikalisoituminen on huolehdittu muissa rakenteissa ja toiminnoissa kuten esim. MARAK ja EET(Ennalta estävä toiminta), ja tällöin nämä tapaukset eivät suoraan kuulu ankkuriin. Toiminnasta vastaa tiimijäsenistä valittu tiimiesimies. Ankkuriin kuuluu myös tiivis yhteistyö koulutoimen kanssa. (Ankkuritoiminnan esitys 2019).

Kuva 4. Ankkuritoiminnan prosessikuvaus (Ankkuritoiminnan esitys 2019)

Kun jollekin ankkuritiimin jäsenelle on tullut tieto huolta aiheuttavasta nuoresta, on hänen harkittava ensin, olisiko asia sellainen, että se olisi syytä viedä ankkuritiimin käsiteltäväksi. Jos asia soveltuu ankkuritiimiin, niin on varmistuttava siitä, että asian vieminen ankkuriin sopii nuorelle itselleen ja hänen huoltajilleen, koska ankkuritoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Jos suostumusta ei saada, voidaan nuoresta keskustella ankkuritiimissä vain siten, ettei nuoren henkilöllisyyttä tuoda esiin. Jos suostumus saadaan, niin asiaa käsitellään ensin ankkuritiimissä ja sen jälkeen nuori kutsutaan huoltajineen ankkuritapaamiseen. Kutsujana toimii yleensä poliisi. Tapaamisiin pyritään kutsumaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta voidaan edistää nuoren ja perheen hyvinvointia mahdollisimman ajoissa ja saada heille tarkoituksenmukainen apu ja tuki oikea-aikaisesti. (Ankkuritoiminnan materiaali 2019).

Ankkuritapaamisessa käydään läpi mahdollista rikoshistoriaa, asiakkaan omaa käsitystä tilanteesta, vastuuttamista teoista, tehdään yhteiset pelisäännöt ja käydään läpi yhteiset

tavoitteet sekä ohjataan avun ja tuen piiriin. Tapaamisissa otetaan nuorelta ja huoltajilta vielä kirjallinen suostumus monialaiseen tietojenvaihtoon. (Ankkuritoiminnan materiaali 2019).

Kaksi kuukautta ankkuritapaamisen jälkeen, jokainen ankkuritiimiläinen tarkistaa omista järjestelmistään, onko nuoresta ilmennyt uutta huolta. Jos uutta huolta ei ole ilmennyt, voidaan ankkuriasiakkuus päättää. Jos on, niin tiimissä arvioidaan, onko aiheellista ja tarpeellista tavata nuori uudelleen. (Ankkuritoiminnan materiaali 2019).

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluilla, joiden avulla pyrin saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiini. Aluksi selvitin, ketä olisi hyvä haastatella tutkimustani varten ja ajatuksena oli saada eri näkökulmia esiin, joten päätin, että haastateltavat olisivat eri alueilla ankkuritiimeissä toimivia poliiseja. Ajatukseni oli selvittää, miten ankkuritoiminta on käytännössä järjestetty eri alueilla Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella, koska ankkurimalli ja toiminnanperiaate on kuitenkin kaikilla alueilla sama. Tarkoituksena oli myös selvittää, minkälaisia kokemuksia toiminnasta on tällä hetkellä. Haastattelin myös toiminnasta vastaavaa henkilöä, jotta saisin näkemystä siitä, miten toiminta on järjestetty, miten toiminta on organisoitu ja miten sitä seurataan hieman ylemmältä tasolta.

Haastateltavien selvittyä, lähetin kaikille sähköpostia ja kysyin halukkuutta osallistua haastatteluun, ja kaikki suostuivat mielellään. Lähetin haastateltaville samalla haastattelurungon, jotta he voivat tutustua siihen etukäteen ennen haastattelua. Koska kyseessä oli teemahaastattelu, niin halusin haastatteluissani pysytellä kohtalaisen tarkasti luodun teeman ja kysymysten rajoissa, mutta annoin haastateltaville mahdollisuuden myös oma-aloitteeseen kerrontaan teeman sisällä.

Haastattelut suoritettiin puhelinhaastatteluina kaikkien osalta, koska liikkuminen poliisiasemien välillä oli rajoitettu koronan takia. Puhelinhaastatteluihin oli varattu noin 15-30 minuuttia aikaa, mutta jokaisen kohdalla se ei ihan riittänyt, koska muutama haastateltava innostui kertomaan hyvinkin laajasti ankkuritoiminnasta omalla alueellaan. Tämä ei ollut

kuitenkaan mikään ongelma, vaan päinvastoin. Haastattelussa tuli paljon asiaa ja laajensi omaa näkemystäni toiminnasta.

Kerroin haastateltaville jo ensimmäisessä lähettämässäni sähköpostissa, etten aio nauhoittaa haastattelua, eikä haastateltavien henkilöllisyys käy ilmi missään vaiheessa. Haastattelujen aikana tein muistiinpanoja kynällä paperille kirjoittaen. Yhden haastattelun jälkeen, kirjoitin muistiinpanoni puhtaaksi tietokoneella. Tällä tavoin oli myöhemmässä vaiheessa helpompaa lukea läpi, mitä jokaisen haastattelussa tuli ilmi. Ajoittain oli kuitenkin hieman haastavaa pysyä mukana kirjoittaessa, kun haastateltava innostui kertomaan, mutta sekin onnistui kyllä. Kaikki haastattelut suoritettiin kesäkuun 2021 aikana, joista osa työharjoittelussa ollessani ja osa Poliisiammattikorkeakoulun kolmeviikkoisjakson aikana.

Haastattelujen jälkeen kävin läpi kaikkien haastateltavien kertomukset ja etsin niistä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Näistä tein erikseen listan, jotta oli helpompaa miettiä kokonaisuutta tutkimuskysymyksiin nojautuen. Haastavaa oli se, että alueet ovat hyvin erilaiset keskenään ja palvelut, joita tarjotaan eri alueilla, ovat moninaiset. Koska palvelujen tarjonta on erilaista eri alueilla, ja on olemassa kuntayhtymiä, jossa eri kunnat tarjoavat eri palveluita, niin asioiden tarkastelu kokonaisuutena ei ollut mitenkään helppoa. Tästä syystä päätin tarkastella eri alueiden ankkuritoimintaa tutkimuskysymyksiäni ajatellen tavallaan erillisinä kokonaisuuksina, mutta pyrin tuomaan esille yhteisiä asioita ja näkökulmia, joita haastatteluissa tuli ilmi.

Haastattelujen aikana tehdyt muistiinpanot ja tietokoneella puhtaaksi kirjoitetut muistiinpanot aion tuhota, kun tämä opinnäytetyö on hyväksytty. Aion poistaa puhtaaksi kirjoitetut muistiinpanot tietokoneestani, ja käsin kirjoitetut muistiinpanot olen jo laittanut omaan paperisilppuriin ja tuhonnut ne.

5 HAASTATTELUT

Tässä tutkimuksessa käytän sisällönanalyysiä hankitun aineiston läpikäymiseen. Kyseessä on aineistolähtöinen sisällönanalyysi, jossa aineisto ohjaa analyysin tekoa. Aineistolähtöinen analyysi on yleensä kolmivaiheinen prosessi, jossa aineisto ensin pelkistetään, sitten pelkistetyt asiat ryhmitellään ja viimeiseksi niistä muodostetaan yleiskäsitteitä (Tuomi & Sarajärvi 2009, s. 108.)

Seuraavassa käyn läpi haastattelun näkemyksiä eri haastateltavien kohdalta, ja alla olen nimenmnyt haastateltavat erikseen, jotta on helpompi palata johtopäätöksissä eri haastatteluihin.

- H100** = Ankkuritoiminnasta vastaava henkilö
- H1** = Vantaan ankkuripoliisi
- H2** = Keski-Uudenmaan ankkuripoliisi (KeuSote-alue)
- H3** = Itä-Uudenmaan ankkuripoliisi (Pohjoinen alue)

Käyn haastattelujen keskeisimmät sisällöt läpi yllä mainitussa järjestyksessä.

5.1 Ankkuritoiminnasta vastaava henkilö (H100)

H100 kertoi haastattelussaan, että Itä-Uudenmaan alueella ei ole aikaisemmin ollut ankkurimaista toimintaa muualla kuin Hyvinkään alueella. Nykyisin käytössä olevaa mallia suunniteltiin vuonna 2019 ja vuosien 2019-2020 vaihteessa tehtiin sopimukset ankkuritoiminnasta kuntien kanssa ja poliisin osalta määrättiin kahdeksalle ennalta estävän toiminnan (EET) poliisin vastuualueet niin, että alueet olivat väestömääriltään suhteellisen samat. Toiminta lähti käyntiin vuoden 2020 alussa, ja suurimpina haasteina silloin olivat monet muut toimijat ja heidän saamisensa kuntien puolesta mukaan ankkuritoimintaan. Vuoden 2020 aikana saatiin kuitenkin joka alueella ankkuritoiminta käyntiin ja Hyvinkään malli muokattiin myös uuteen malliin sopivaksi.

H100:n mukaan uuden ankkurimallin tarkoituksena oli yhtenäistää toimintoja, lisätä tasa-puolisuutta ja tehdä vaikuttavuus mitattavaksi. Uusi ankkurimalli mahdollistaa toiminnan, laadun ja määrän arvion kokonaisvaltaisesti. Pääpiirteet ankkuritoiminnassa eri alueilla Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella ovat samat, mutta Kerava on oma alueensa, koska Kerava ei kuulu Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymään ja itäinen alue on lähinnä määritelty sosiaali- ja terveystalouden mukana. Pukkilan ja Myrskylän kunnat kuuluvat Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen EET poliisin vastuualueeseen, mutta kyseiset kunnat kuuluvat Päijät-Hämeen ankkuriin, koska kuuluvat Hämeen sosiaali- ja terveydenhoitoalueeseen, joka on suuri toimija ankkuritoiminnassa.

Vantaalla, KeuSote-alueella ja Keravan alueen ankkuritiimeissä ja palaverissa on mukana poliisi, sosiaalitoimi, terveystoimi ja nuorisotoimi. Itäisellä alueella palaverissa ja tiimissä on poliisi ja sosiaalityöntekijä, ja tarvittaessa kutsutaan mukaan eri toimijoita kyseisen alueen eri kunnista. Kuntia on itäisellä alueella viisi.

Ankkuritoiminta on **H100** mukaan oman työn ohella tehtävää työtä. Ankkuritoiminnassa mukana oleva poliisi on EET-poliisi, jonka työajasta on määritelty noin 50% ankkurityöhön, mutta ankkuritoiminta on erittäin suuresti työllistävä osa EET-toimintaa. Haastateltavan mukaan ankkurityötä joutuu voimakkaasti priorisoimaan ja aika sekä resursointi eivät vastaa työn määrää ja on todella haastavaa. Kaikkia ei pystytä auttamaan.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella on uuden mallin käyttöönotosta asti ollut oma tilastointijärjestelmä liittyen ankkuritoimintaan. Sitä kehitetään jatkuvasti ja sen rinnalla on Sisäministeriön vuonna 2021 luoma tilastointipohja, johon ankkuritiimiläiset kirjaavat ankkuriin liittyviä asioita. Nämä järjestelmät mittaavat hieman eri asioita. Tässä vaiheessa ei ole vielä tietoa siitä, missä vaiheessa on mahdollista saada vertailukelpoista dataa näistä järjestelmistä.

Sisäministeriölle on esitetty myös tarve palautejärjestelmälle liittyen toimintaan, koska jos halutaan vaikuttavuutta arvioida, on syytä tarkastella myös asiakkaiden ja heidän huoltajien näkökulmasta asiaa, ja miten he ovat ankkurin kokeneet. Tällaisesta järjestelmästä ei ole vielä enempää tietoa.

Kysyttäessä koronan vaikutuksia ankkuritoimintaan, **H100** kertoi, että toiminta oli tauolla kaksi kuukautta keväällä 2020, mutta ei ollut tarkoituksenmukaista pitää sitä kauemmin tauolla. Tämän jälkeen ankkuritoiminta on pyörinyt täysillä, suojakeinoja käyttäen ja soveltaen, sekä rajaamalla tilaisuuksiin osallistuvia henkilöitä.

Haasteet

H100 kertoi suurimmaksi haasteeksi muiden toimijoiden saamisen ankkuritoimintaan ja ankkuripalavereihin. Esimerkiksi terveystoimi on koronan aikaan ollut tiukilla, joten kunnat ovat päättäneet, että terveystoimen edustajat siirtyvät muihin tehtäviin, jolloin he eivät ole olleet käytettävissä ankkuripalavereissakaan. Tämä heikentää ankkurin toimintaa, koska osalla ankkuriin tulevilla nuorilla saattaa olla jokin diagnosoimaton tila, joka olisi hyvä tunnistaa ajoissa ja terveystoimen edustaja osaa tiimin kanssa ottaa sen huomioon, kun ohjataan asiakas oikean avun piiriin. Toinen haaste on ollut se, että asiakkaan aiemmat terveystiedot eivät ole tiedossa.

Ajoittain on ilmennyt haasteita tiedonvaihdossa eri toimijoiden kesken. On olemassa suostumus monialaiseen tiedonvaihtoon, johon vaaditaan asiakkaan ja huoltajan allekirjoitus, mutta esimerkiksi Vantaalla on oma suostumuslomake, joka on paljon laajempi ja ehkä hankalampi täyttää. Ajoittain on ilmennyt myös suuria eroavaisuuksia kunnan sosiaali- ja terveystoimen näkemyksissä ja poliisin näkemyksissä, jotka aiheuttavat mahdollisia oleellisen tiedon saamisen vaikeutta.

Yksittäistä poliisimiestä ajatellen, vie ankkurityö paljon aikaa ja resursointia, ja sen johdosta poliisimies joutuu suuresti priorisoimaan asioita ja kaikkia ei pystytä auttamaan. Tämä kuormittaa suuresti sekä yksilötasolla että yhteisötasolla.

Kehittämistarpeet

H100:n mukaan kehittämiskohteena ja ideaalitulanteessa ankkuritoiminta olisi täysin eriytettyä omaksi alueekseen ja ryhmäkseen, kuten esimerkiksi Helsingissä on omat ankkuripoliisit. Olisi hyvä resursoida niin, että jokaisella laitoksella olisi valtakunnallisesti oma ankkuriryhmänsä.

Toinen hyvä asia olisi **H100:n** mielestä, että saataisiin vielä yhdenmukaistettua ankkurikäytäntöjä ihan valtakunnallisella tasolla. Vaikka raamit ovat kaikkialla suhteellisen samat, niin käytännöt vaihtelevat suuresti eri laitosten välillä. kaikki kunnatkin pitäisi saada samalla tavalla mukaan toimintaan, eikä niin, että joissain kunnissa tehdään eri tavoin kuin toisissa. Toisaalta tilanne on H100:n mukaan olosuhteisiin nähden suhteellisen hyvä. Tiedon välittäminen ja tiedonkulku tulisi myös olla helpompaa viranomaisten kesken

Hyvät asiat mallin myötä

Valittu kohderyhmä on iältään osoittautunut hyväksi. Alle 15-vuotiaisiin pystytään vielä vaikuttamaan ja he ovat vastaanottavaisempia kehittymään oikeaan suuntaan ankkurin myötä, ja mitä nuorempi saadaan avun piiriin, sitä paremmat mahdollisuudet pärjätä elämässä ja yhteiskunnassa paremmin.

Eri toimijoiden yhteistyö on tuonut hyviä kokemuksia mukanaan, vaikka työmäärä resurssointiin nähden tuntuu erittäin haastavalta. Malli on myös tuonut tasapuolisuutta kuntiin, eli tavoite palvella kaikkia samalla tavalla ja tarjota apua tulee esiin, kun koko Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella toimitaan samalla tavalla.

5.2 Vantaan ankkuripoliisi (H1)

Vantaan **H1** kertoi haastattelussaan, että ankkurimalli otettiin Vantaan alueella käyttöön touko-kesäkuussa vuonna 2020. Vantaalla on aiemminkin ollut ankkurimaista toimintaa, eli niin kutsuttuja ”kasvatuskeskusteluja” poliisin, sosiaalitoimen, nuorten ja heidän huoltajien kesken. Perusasiat ovat pysyneet melko samana uudenkin ankkurimallin myötä. Poliisin tehtävänä vetää ankkuritiimiä ja kutsua tiimi tarvittaessa kasaan. Jos on kyseessä selkeä ja yksinkertainen tapaus, niin pelkästään poliisi ja sosiaalitoimi keskustelevat asiakkaiden

kanssa. Suurin osa asiakkaista tulee poliisiin tietoon poliisin tietojärjestelmä Patjasta ja/tai sosiaalitoimelle tehdyistä ilmoituksista.

H1 koki hyvänä ankkurimallin ja toiminnan. Esimerkkinä hän antoi sellaisen tapauksen, jossa muita dominoiva nuori henkilö saatiin ankkurin avulla muuttamaan toimintaansa niin, että hänet ja muut nuoret saatiin pois hengailemasta ostarilta ja keksimään järkevää toimintaa. Hyvänä **H1** koki myös sen, että asiakkaat lähtevät ankkuritapaamisista yleensä hymyillen pois ja huoltajilta saa kiitosta siitä, että he ovat kokeneet saavansa käytännön vinkkejä kasvatuksellisiin asioihin ja muita neuvoja näissä tapaamisissa.

Ankkuri on oman työn ohella tehtävää työtä ja **H1** kokee sen lisätyönä. Ankkuritoiminta vie parhaimmillaan 1-2 päivää työviikosta ja niiden päivien lisäksi on hoidettava valmistelut ja soitot ym. ja ne pitää järjestää niin, että ne saa sovitettua yhteen muiden työtehtävien kanssa. Yleensä 1-2 päivää ei riitä. **H1** oli kuitenkin tyytyväinen siihen, että ankkuri on juuri oman työn ohella tehtävää työtä, eikä työtehtävät pyöri pelkästään ankkurin ympärillä.

Haasteet

Käytännön haasteita Vantaan alueella on ilmennyt tiedonkulussa. Tieto ei kulje eri toimijoiden kesken, ja se on huono asia. Olemassa on huoltajien ja nuorten allekirjoitettava suostumus tiedonvaihtoon, mutta esim. terveystoimi ei siltikään saa tarkistaa potilasjärjestelmiä asiakkaan osalta, vaikka siitä olisi kovasti hyötyä.

Muita haasteita ei **H1**:n mukaan ole ilmennyt.

Kehittämiskohteet

Kehittämiskohteeksi **H1** toi esiin sen, että optimaalisin tilanne olisi se, että ankkuritoiminta olisi täysin eriytettyä toimintaa. Oma erillinen ankkuriryhmä ja ankkuripoliisit olisi **H1**:n mielestä hyvä asia.

Korona ei ollut vaikuttanut mitenkään ankkuritoimintaan Vantaalla. Tapaamiset olivat järjestyneet poikkeusolojen määräyksiä noudattaen.

5.3 Keski-Uudenmaan ankkuripoliisi, KeuSote-alue (H2)

H2:n KeuSote-alueella ankkurimalli otettiin käyttöön tammi-maaliskuussa vuonna 2020. Alueella ei ole ollut aikaisemmin minkäänlaista ankkurimaista toimintaa. Alueella toimii tällä hetkellä kaksi ankkuritiimiä, joissa poliisi ja nuorisotyöntekijä on pysyvinä jäseninä ja muut toimijat vaihtuvat johtuen KeuSoten keskeneräisyydestä ja siitä että ankkuritoimintaa ei ole resursoitu muiden toimijoiden puolesta ja muita toimijoita siirretään muihin tehtäviin. Ankkuritoiminta on poliisivetoista ja poliisin vastuulla on asiakkaiden kutsuminen tiimiin, puhuttaminen ja yleisesti ottaen poliisi toimii tiimin puheenjohtajana valmisteluissa ja asiakastapaamisissa.

Ankkuritoiminta on KeuSote-alueella **H2:n** mukaan myös oman työn ohella tehtävää työtä ja määritelmä on, että siihen kuluisin noin 50% työajasta, mutta se vie paljon enemmän aikaa käytännössä. Tällöin muille ennalta estäville asioille ei jää niin paljoa aikaa ja on muitakin nuoria ja asiakkaita, jotka ovat jo luisuneet huonoille teille, eikä heitä kyetä auttamaan, sillä tavalla kuin olisi tarve.

Ankkuriin ei oteta ihan perus näpistykseen syyllistyneitä nuoria, vaan joudutaan priorisoidaan reilusti. H2 kertoi, että tilannetta arvioidaan aina tapauskohtaisesti, mutta jos näpistykseen liittyy alkoholi tai vanhemmat ovat välinpitämättömiä, niin henkilö saattaisi soveltua ankkurin asiakkaaksi.

Haasteet

H2 tuo esiin sen, että aina ei ole hyvä, että koko ankkuritiimi ja vanhemmat ovat paikalla ankkuritapaamisissa, koska nuoret saattavat pelätä liikaa määrää ihmisiä, eikä sen johdosta halua sanoa mitään.

Kouluista tulee hyvin vähän tietoa huolta aiheuttavista nuorista ym., jotka eivät välttämättä tarvitse koko ankkuria, mutta saattaisivat tarvita ohjausta ja tukea muuhun elämäntilanteeseen.

Salassapitovelvollisuuden **H2** pitää suurena ongelmana, koska tieto ei kulje viranomaisten välillä ja se hankaloittaa asiakkaiden auttamista. Terveystoimesta ei saa tietoa mahdollisista mielenterveysasioista tai muista ongelmakäyttäytymiseen liittyvistä asioista, taikka lastensuojeluun liittyvistä asioista. Parempi tietojen vaihto auttaisi asiakasta.

Kaikki asiat asiakkaaseen liittyen olisi hyvä olla tiedossa jo ennen tapaamista, mutta suostumuslomake tietojenvaihtoon allekirjoitetaan vasta ankkuritapaamisessa ja olisi tärkeää tämän avulla valmistautua tapaamiseen kunnolla.

Hyvät asiat mallin myötä

H2:n mielestä oman tiimin kesken tietojen vaihto sujuu hyvin ja jalkautuvat nuorisotyöntekijät ovat kartalla siitä, mitä alueen nuorille kuuluu ja tuo tietoa myös muille tiimiläisille.

Ankkurissa pureudutaan pääsääntöisesti rikoksesta epäillyn/rikollisen teon tehneeseen ja tämän asioihin ja hänen tukemiseensa, mutta asianomistajat jäävät ajoittain vailla mitään tukea. Joissain tilanteissa psykiatrinen sairaanhoitaja on lähtenyt tukemaan ja auttamaan asianomistajia ja käy tarvittaessa purkukeskusteluja heidän kanssaan (esim. nuorten väliset väkivaltaisuuDET).

Kehittämiskohteet

H2:n mielestä aina ei ehkä välttämättä tarvitse kutsua koko ankkuritiimiä kasaan, ja joskus riittäisi varmasti vain joku tiimin jäsen auttamaan ongelmassa. Ongelmana ja kehityskohteenä **H2** pitää sen, että toinen ankkuritiimeistä tapaa asiakkaita vain kerran kuukaudessa ja tällöin ankkuritapaamista voi joutua jonottamaan useamman kuukauden ja usein yksi ankkuritapaaminen jää ainoaksi tapaamiseksi, koska apua tarvitsevia nuoria on niin paljon.

H2 lisäsi, että ankkurin vaikuttavuutta nuoriin tulisi seurata jollain muullakin tavoin kuin vain poliisin järjestelmillä ja lastensuojeluilmoituksilla, koska nämä järjestelmät eivät kerro nuoren todellisesta tilanteesta yhtään mitään.

H2 toivoi myös, että ankkuritoiminnan priorisointi tulisi näkyä myös käytännön työssä, koska poliisihallituksessa se ei ole näkynyt ainakaan ruohojuuritasolla. Ohjausryhmissä käydään läpi pelkkiä tilastoja, mutta ei kuunnella ruohojuuritasolla työskenteleviä ja tiedä, miten työ käytännössä toteutetaan ja miten paljon se vie aikaa ja resursseja.

5.4 Itä-Uudenmaan ankkuripoliisi, pohjoinen alue (H3)

Itäisen alueen haastateltavan **H3**:n kertoman mukaan alueella ei ole aiemmin ollut ankkurimaista toimintaa. Nykyinen ankkurimalli otettiin käyttöön keväällä 2020, mutta ensimmäiset puhutukset tehtiin elokuussa 2020. Poliisilla on puheenjohtajarooli ankkuritoiminnassa ja ankkuripuhutuksen runko on poliisin vastuulla. Ilmoitus mahdollisesta asiakkaasta tulee yleensä rikosilmoitusten kautta, mutta joskus myös sosiaalitoimen tai koulun kautta.

Itäisellä alueella tiimipalavereissa on pääsääntöisesti läsnä vain poliisi ja sosiaalitoimen edustaja, mutta tarvittaessa kutsutaan eri toimijoita eri kunnista mukaan kokoukseen. Huonona asiana **H3** kertoi sen, että ankkuritoimintaan ei olla saatu yhtään terveystoimen edustajaa mukaan resurssipulan vuoksi.

Ankkuritoimintaan on budjetoitu 50% työajasta, mutta muukin työtoiminta on ennalta estävää toimintaa, joka epäsuorasti liittyy myös ankkuritoimintaan. Työmäärän takia ei **H3**:n mukaan kuitenkaan juurikaan kerkeä keskittymään muuhun, kuin alle 15-vuotiaisiin ja ankkuritoimintaan meneekin enemmän aikaa kuin on budjetoitu ja työaikaan määritelty.

Tällä hetkellä itäisellä alueella on yksi poliisi, joka hoitaa EET:ssä seitsemän kuntaa, joista viisi kuuluu ankkuritoimintaan ja resurssit eivät ole millään tavalla riittävät ja tästä syystä on vahvasti priorisoitava ketä puhuttaa ja ketä ei. Ankkuritoimintaan voisi olla järjestetty enemmän työaika **H3**:n mielestä.

Haasteet

Suurimpana haasteena **H3** toi esiin resurssien puutteen. Toisena, melkein yhtä suurena haasteena hän toi esiin kuntarakenteen. Kuntayhtymässä on monta eri kuntaa eikä ole olemassa kiinteää viranomaisporukkaa. Sote-alue ei ole sama alue kuin poliisilaitoksen alue, esim Pukkila ja Myrskylä kuuluvat Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen EET:n alle, mutta eivät kyseisen ankkuritoiminnan alle, koska ostavat sote-palvelut Päijät-Hämeestä.

Korona viivästytti ankkurimallin ja -toiminnan läpivientiä, ja siksi ensimmäiset puhutukset tehtiin vasta elokuussa 2020.

Hyvät asiat mallin myötä

H3:n mielestä parasta ankkurimallissa on se, että yhden kosketuksen taktiikalla saadaan nuoret oikean avun ja tuen piiriin ja nuoret saavat kertoa omasta elämästään. Tällä tavoin pystytään nopeasti puuttumaan tilanteeseen tarvittaessa. Ankkuritoiminnan avulla myös viranomaisyhteistyö on tehostunut ja tieto kulkee hyvin viranomaisten kesken. Tällä hetkellä matalan kynnyksen palvelu on ruuhkautunut ja terveystoimen paikalle saanti on haastavaa. Uusi ankkurimalli on tuonut yhtenäisemmän tavan toimia, vaikka kunnittain ja alueittain sovelletaan tapaa toimia alueitten omien tarpeiden mukaisesti.

Kehittämistarpeet

H3 toi esiin kehittämistarpeina kuntarakenteen selkiyttämisen ja toivoi, että jollain tavalla pystyttäisiin järjestämään ankkuritoiminta niin, että olisi tietyt vakituiset toimijat ja vakituiset tapaamispäivät. Tähän toki lisänä hän mainitsi myös resurssien lisäämisen itse toimintaan.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastattelujen perusteella johtopäätös on se, että ankkuritoiminnan parissa työskentelevät vaikuttivat kohtalaisen tyytyväisiltä uuteen ankkurimalliin. Uusi käyttöön otettu ankkurimalli on yhtenäistänyt toimintaa ja luonut tietynlaiset raamit sille. Poliisin tehtävä, työn-

kuva ja vastuu ankkuritoiminnassa vaikuttaa kaikille olevan selkeä ja on alueittain samankaltainen. Poliisi toimii ankkuritiimin puheenjohtajana, kutsuu tiimin koolle ja vetää ankkuritapaamista.

Ankkuritoiminnan kohteena olevat alle 15-vuotiaat nuoret, on ollut hyvä kohderyhmä. Osa haastateltavista mainitsikin sivulauseessa, että alle 15-vuotiaisiin pystytään vielä vaikuttamaan ja muuttamaan heidän toimintatapojaan paremmiksi, kun taas yli 15-vuotiaisiin on jo hieman vaikeampi saada mielekästä muutosta aikaan. Ilmi tuli kuitenkin sekin asia, että on paljon muita apua tarvitsevia nuoria, eli yli 15-vuotiaitaki, joita ei pystytä auttamaan muun ennalta estävän toiminnan kautta, kun resurssien takia ei pystytä keskittymään muihin, kuin juuri alle 15-vuotiaisiin. Vahva tapausten priorisointi oli joka alueella läsnä. Haastatelussa tuli ilmi, että apua tarvitsevia on paljon enemmän, kuin mitä pystytään auttamaan.

Hyvänä asiana pidettiin myös viranomaisyhteistyön tehostumista ankkuritoiminnan myötä. Vaikka tiedonkulku takkuileekin aika ajoin, niin kokonaisuudessaan yhteistyö on parantunut eri tahojen välillä, ja eri toimijoiden yhteistyö on tuonut hyviä kokemuksia mukanaan.

Positiivisena asiana koettiin myös se, että nuoria päästään auttamaan yhden kosketuksen taktiikalla ja pystytään tällöin nopeammin puuttumaan tilanteisiin, ennen kuin ne lähtevät eskaloitumaan. Asiakkaiden ja huoltajien palaute on ollut positiivista ja osa heistä on kokenutkin ankkuritoiminnan hyödylliseksi saadessaan konkreettisia neuvoja sekä kasvatuksellisiin asioihin että muihin asioihin. Toisaalta pelkkä keskustelu nuorten kanssa ja siitä saavutettu toivottu muutos parempiin toimintatapoihin on koettu hyväksi ja merkitykselliseksi.

Uusi ankkurimalli on tuonut tasapuolisuutta kuntiin. Tavoite palvella kaikkia samalla tavalla ja tarjota apua tulee nyt paremmin esiin, kun koko poliisilaitoksen alueella toimitaan samalla tavalla. Tavoitteena oli edelleen se, että saataisiin kaikki kunnat samalla tavalla mukaan toimintaan, eikä niin, että joissain kunnissa tehdään eri tavoin kuin toisissa, mutta tilanne koettiin kuitenkin olosuhteisiin nähden suhteellisen hyväksi.

Suurimpana haasteena ilmaistiin lähes kaikkien toimesta se, että resursseihin nähden työmäärä on valtava. Avun tarvitsijoita on paljon, ja ankkuriin on määrätty noin 50% käytettäväksi omasta työajasta, joka sekin koetaan enemmän tai vähemmän riittämättömäksi. Pelkkiin ankkuritapaamisiin menee vähintään yksi työpäivä viikossa ja siihen lisäksi valmistelut ja muut tapaamisiin ja asiakkaisiin liittyvät asiat vievät aikaa. Tämä aika on sitten taas pois muusta EET-toiminnasta, jonka saman poliisimiehen tulisi hoitaa. Vahva asioiden priorisointi, työmäärä ja resurssien vähäisyys on sekä yksilötasolla että yhteisötasolla varmasti hyvin kuormittavaa.

Vantaalla ei vaikuta olevan muiden toimitsijoiden saamisessa ongelmia, koska kyseessä on vain yksi kunta, mutta Keski-Uudellamaalla ja Itäisellä-Uudellamaalla lisähaasteita tuovat kuntayhtymät. Kun kuntia on useampia, niin tehtäväkenttä laajenee ja eri toimijoiden saaminen itse ankkuritoimintaan mukaan on haastavaa. Kun huolehtii suurista kunnista, niin ei samalla tavalla pysy perillä siitä, mitä nuorille kuuluu. Eri toimijoiden puuttuessa ei ole mahdollista saada välttämättä ankkuritoimintaa kunnolla pyörimäänkään. Esimerkiksi Itäisellä alueella viiden kunnan nuorisosta huolehtiminen ja perillä pysyminen yhden poliisin ja sosiaalityöntekijän voimin on lähes mahdotonta ja työtaakka on varmasti kohtuuton.

Suurimpana haasteena vaikuttaisi olevan jokaisella alueella enemmän ja vähemmän tiedonkulku eri viranomaisten välillä. Eri toimijoiden salassapitovelvollisuus estää vaihtamasta tietoa ja se hankaloittaa asiakkaiden oikean avun saamista. Tietojen vaihtamisen laajuus vaihteli alueittain, mutta se koettiin hankalaksi melkein joka alueella. Asiakasta on vaikea auttaa, jos ei tiedetä kaikkia asioita asiakkaaseen liittyen, esim. mahdollista mielenterveyshistoriaa. Tiedonkulku ja tiedon välittäminen olikin mainittu vahvasti kehityskohteeksi liittyen ankkuritoimintaa kokonaisuutena.

Toinen haaste ja kehittämisen tarve oli kuntayhtymät ja asioiden selkiyttäminen niiden sisällä. Nyt haasteina oli KeuSote-alueella kuntayhtymän keskeneräisyys ja se, että muut toimijat vaihtuvat useasti, eikä panosteta kuntatasolla ankkuritoimintaan, jolloin ainoita pysyviä henkilöitä ankkuritoiminnassa tällä hetkellä ovat poliisi ja nuorisotyöntekijä.

Sama ongelma esiintyi myös itäisellä alueella, jossa on useampi kunta mukana, ja ankkuritoimintaa sovelletaan sen mukaan, mistä kunnat ostavat sote-palveluita. Tämä luo haasteita muiden toimijoiden saamiselle ankkuritoimintaan mukaan.

Yhtenä kehittämistarpeena tuotiin esille tarve saada jonkinlainen arviointityökalu/-mittari, jolla pystyttäisiin arvioimaan asiakkaiden ja heidän huoltajien kannalta, miten ankkuritoiminta on vaikuttanut heihin ja heidän elämäänsä. Tällä hetkellä ankkuritoiminnan vaikuttavuutta arvioidaan poliisin järjestelmien ja lastensuojeluilmoitusten kautta, mutta tällainen arviointi on melko kapea-alainen. Olisi suotavaa, jos pystyttäisiin selvittämään toiminnan kohteena olevilta itseltään, kuinka he ovat kokeneet ankkuritoiminnan/ankkuritapaamiset, jolloin toimintaa pystyttäisiin myös kehittämään jatkossa niin, että se olisi entistä asiakaslähtoisempää ja enemmän asiakasta palvelevaa. Tällöin toiminnastakin saataisiin tehokkaampaa ja tuloksekkaampaa.

Kokonaisuutena arvioiden vaikuttaa siltä, että Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen uusi ankkurimalli on ajettu hyvin sisään ja toiminta on saatu käyntiin kaikilla alueilla, mutta se on vielä aavistuksen lapsen kengissä ja hakee lopullista muotoaan. Ankkurimallissa on hyviä asioita ja on noussut esiin myös haasteita ja kehitettäviä asioita. Kyseinen malli on ollut reilun vuoden käytössä ja se kehittyy varmasti matkan varrella koko ajan, ja koronan vaikutukset nuorisoon tulee esiin pidemmän ajan viiveellä. Valitettavasti poliisin resurssipula, työmäärän kasvu ja työn vaativuuden lisääntyminen näkyy myös vahvasti ankkuritoiminnassa. Työtä on jatkuvasti vahvasti priorisoitava eikä kaikkia apua tarvitsevia pystytä auttamaan. Tämä luo varmasti ankkurityötä tekevälle vielä henkisen lisäkuormituksen, vaikka useita positiivisia puolia ankkuritoiminnassa tuotiin esiin haastateltavien toimesta.

Suurin osa haastateltavista totesi haastatteluissa, että korona ei juurikaan vaikuttanut ankkuritoimintaan. Poikkeusolojen määräyksiä ja ohjeita noudattaen pystyttiin ankkuritoimintaa jatkamaan koronapandemiasta huolimatta, mikä koettiin positiiviseksi asiaksi.

7 POHDINTA

Tutkimuksen aihe osoittautui hyvin mielenkiintoiseksi ja laajaksi. Mielenkiinto pysyi hyvin yllä senkin takia, koska suoritin työharjoitteluni Itä-Uudenmaan poliisilaitoksessa ja oli mukava kerätä tietoa siitä, miten ankkuri toimii ns. omalla alueella.

Oli helppoa löytää taustatietoa nuorten rikolliselle käyttäytymiselle, ainakin teoreettisella tasolla ja ymmärtää syitä ja seurauksia laajemmin ja tarkemmin. Asioiden laajempi ymmärtäminen toi useita ahaa-elämyksiä ja kehitti omaa ajatusmallia siitä, mitä kaikkia asioita tuleekaan miettiä, kun nuorten kanssa on tekemisissä esim. poliisin kenttätyössä.

Tutkimuksen toteutus oli ajoittain hieman haasteellista, koska koronan vaikutus näkyi selvästi. Suoritin haastattelut puhelimitse, koska Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen ohjeistus oli, että liikkumista asemien välillä tulisi välttää. Koen, että olisin saattanut saada enemmän irti haastatteluista, jos olisin suorittanut ne kasvotusten. Tällöin olisi ollut helpompaa myös nauhoittaa haastattelu ja keskittyä itse haastateltavan kuunteluun paremmin. Toisaalta muutama haastateltava oli hyvinkin puhelias ja kertoi mielellään puhelimitse asioita. Muutaman kohdalla ei aikataulu ihan pitänyt, kun haastateltava innostui kertomaan paljon haastattelurungon ulkopuoleltakin, mutta tämä ei ollut ongelma, koska koin saavani hyvin laajan vastauksen tällöin kysymyksiini.

Tutkimuskysymyksiin koen saaneeni vastauksia melko kattavasti haastattelujen avulla. Ankkuritoiminnan tehostumisesta uuden strukturoidun mallin myötä en kuitenkaan saanut sen suurempaa näkemystä, koska tosiasiaa alueella ei selkeää ankkurimaista toimintaa ole ollut ennen kuin nyt, joten vertailua ei pystynyt sen suuremmin tekemään. Täten suoranaisia vastauksia siihen kysymykseen ei tutkimuksessa tullut. Jatkossa, jos laajempaa tutkimusta ankkuritoiminnan suhteen tulee, niin on helpompaa verrata nykyiseen lähtökohtaan ja siihen, mistä toiminta on alkanut ja toiminta on kehittynyt.

Tutkimuksessa tuli esiin hyvin esiin erilaisia haasteita ja kehittämiskohteita, mutta myös positiivisia asioita tuotiin haastateltavien toimesta esiin. Pääosin tutkijalle oli havaittavissa

se, että uuteen ankkurimalliin oltiin kohtalaisen tyytyväisiä poliisin näkökulmasta katsottuna, ja haasteet ja kehittämistarpeet liittyivät enemmänkin resursseihin, tiedonkulkuun ja muiden toimijoiden vähäiseen osallistumiseen kuin itse toimintaan. Kuntayhtymät monine kuntineen toivat lisähaastetta toiminnan järjestämiselle ja tasapuolisuudelle.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa, on tutkija sitä mieltä, että tutkimus ja siitä saamat tulokset ovat hyvinkin luotettavia, koska vastaukset tutkimuskysymyksiin tuli suoraan henkilöiltä, jotka konkreettista työtä tekevät. Tutkimus käsitteleekin pääasiassa henkilöiden omia kokemuksia toiminnasta, sen haasteista ja niitä asioita, joita toiminnassa heidän mielestään tulisi kehittää. Tutkimus on tällöin hyvin käytännönläheinen ja tosiasiallinen. Luotettavuutta olisi saattanut lisätä se, että haastattelut olisi käyty kasvotusten ja ne olisi nauhoitettu ja litteroitu erikseen, niin väärinymmärryksen todennäköisyys olisi minimaalinen. Tutkija on kuitenkin sitä mieltä, että tutkimuksessa on saatu esiin se oleellinen, mitä kukin haastateltava on asiassa halunnut lausua ja tehnyt johtopäätökset niiden perusteella.

Teemahaastattelu menetelmänä aineiston keruussa oli hyvä ratkaisu ja sen avulla on saatu vastaukset esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Jos tutkimus olisi suoritettu kyselylomakkeilla, niin aineiston sisältö ei olisi ollut niin laaja, eikä esille olisi tullut varmastikaan niin paljoa kuin haastattelulla. Koska Itä-Uudellamaalla on yhteensä kahdeksan eri ankkuritiimiä, niin tässä tutkimuksessa haastattelemat tiimin jäsenet edustavat vain kolmea eri tiimiä ja ovat eri alueilta, niin saadakse laajemman aineiston ja entistä luotettavimmat tulokset, tulisi jatkossa haastatella kaikkien ankkuritiimien jäseniä. Tutkimus itsessään on kuitenkin toistettavissa sellaisenaan, mutta vastaukset esitettyihin kysymyksiin saattavat muuttua ajan saatossa.

Tutkimuksen tuloksia voidaan varmasti käyttää jollain tavalla toiminnan kehittämiseen, ja koska koronan vaikutuksista lapsiin ja nuoriin ei vielä varmasti tiedetä, niin toimintaa tulisi kehittää jatkuvasti, jotta se vastaisi tarpeita mahdollisimman tehokkaasti. Olisi syytä jatkossa tämän tutkimuksen valossa selvittää asiakkaiden ja heidän huoltajiensa kokemuksia ankkuritoiminnasta sekä tuoda heidän näkemyksensä esiin siitä, mitä heidän mielestään toiminnassa voisi kehittää. Kun viranomaisen ja asiakkaan näkemykset voitaisiin yhdistää, niin toiminta olisi mahdollisimman tehokasta ja asiakasystävällistä.

Poliisin resurssipulalle tuskin mitään voi tällä hetkellä, mutta toivoa voi, että tulevaisuudessa resurssit ja työn määrä ankkurinkin olisivat optimaaliset. Tässä tutkimuksessa tuotiin vahvasti esiin suuri työmäärä ja resurssien riittämättömyys. Vuoden 2021 budjettiriihessä ei saatu ratkaistua tätä ongelmaa poliisin osalta. Vallitseva koronakriisi on vaikuttanut myös huonolla tavalla muiden toimijoiden aktivoitumiseen ankkuritoiminnan osalta ja toivottavasti tulevaisuudessa niitäkin saadaan paremmin toimintaan mukaan. Ankkuri on moniviranomaisyhteistyötä ja tällöin siinä tarvittaisiin kaikkien viranomaisten edustus, jotta se toimisi parhaalla mahdollisella tavalla.

LÄHTEET

Ankkuri-malli moniviranomaisyhteistyössä. 2013. Sisäministeriön julkaisu 30/2013. Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimenpiteen 24 toimeenpano alle 18-vuotiaiden rikoksen tekijöiden rikoskierteen ehkäisemiseen. Sisäinen turvallisuus. Sivut 12-15. Julkaisun osoite on: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-491-886-2>. Luettu 20.9.2020

Ankkuritoiminnan käytännön toiminnan kuvaus Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella- kirjallinen materiaali. 2019. Luettu 1.5.2021.

Ankkuritoiminta. Ankkuritoiminnan kehittäminen raditoiminnassa-hanke. Sisäministeriö, Poliisihallitus ja Itä-Suomen yliopisto 2019. Luettavissa <https://ankkuritoiminta.fi/toiminta>. Luettu 15.6.2021

Ankkuritoiminta IUPOL:ssa. 2019. Ankkurimallin esittely. PowerPoint esitys 18.4.2019. Katsottu 23.8.2019.

Hirsjärvi Sirkka & Hurme Helena. 2014. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Oy, Helsinki

Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne (Toim.). 2006. Nuorisorikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura. Nuorisosiain neuvottelukunta. Hakapaino OY, Helsinki.

Kivivuori, Janne. Rikollisuuden syyt. 2. painos. Nemo: Helsinki 2013.

Makkonen, Teemu (toim.). 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print.

Moilanen, Tanja, Airaksinen, Matti, Kangasniemi, Mari. 2019. Sisäministeriön julkaisu. Ankkuritoiminnan käsikirja. Julkaisun osoite on: <http://urn.fi/URN:ISBN 978-952-324-256-2>. Luettu 15.6.2021

Notkola, Veijo et al. 1. painos. Eduskunta. Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia? Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2013. Luettavissa https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/trvj_1+2013.pdf Luettu 4.6.2021.

Poliisihallituksen tiedote 4.11.2020. Poliisi kantaa huolta nuorten syrjäytymisestä - ennalta estävä toiminta on avainasemassa syrjäytymisen ehkäisyssä. Luettavissa <https://ankkuritoiminta.fi:8443/-/poliisi-kantaa-huolta-nuorten-syrjaytymisesta-ennalta-estava-toiminta-on-avainasemassa-syrjaytymisen-ehkaisyssa>. Luettu 15.6.2021

Rikksentorjuntaneuvoston julkaisu. Varhainen tuki ja syrjäytymisen ehkäisy. <https://rikksentorjunta.fi/varhainen-tuki-ja-syrjaytymisen-ehkaisy>. Luettu 24.3.21.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2015. Syrjäytymisen ja köyhyyden estäminen. Luettavissa <https://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyden-ehkaisy> . Luettu 13.6.2021

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. 2009. 9., uudistettu laitos. Laadullinen tutkimus ja sisällysanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

LIITTEET

Liite 1: Haastattelurunko Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen (ali)päällystöön kuuluvalle ankkuritoiminnasta vastaavalle henkilölle

Liite2: Haastattelurunko Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen ankkuritiimiin kuuluvalle jäsenelle

LIITE 1

Haastattelurunko Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen (ali)päällystöön kuuluvalle ankkuritoiminnasta vastaavalle henkilölle

POLAMK-Olander amk20193B

Teema 1

- Minkälainen uusi ankkurimalli on? Ketä se koskee?
- Milloin uusi ankkurimalli otettiin käyttöön? Miten käyttöönotto käytännössä tapahtui?
- Minkälaisia muutoksia uusi ankkurimalli toi käytännön toimintaan vs. aiempi toiminta?
- Onko eroavaisuuksia toiminnassa alueittain (Vantaa -Keski-Uusimaa-Itä-Uusimaa)?

Teema 2

- Ankkuritiimit IUPOL:n alueella– minkälaiset kokoonpanot tiimissä? Ketä tiimiin kuuluu?
- Ankkuritapaamiset – onko poliisi läsnä tapaamisissa? Miten tapaamiset käytännössä järjestetään?
- Miten ankkuritoiminta on järjestetty eri alueilla? Onko erikseen ns. ”ankkuripoliiseja” vai miten resursointi on hoidettu?
- Millä tavalla ankkuritoimintaa ja sen kannattavuutta arvioidaan?
- Miten koronaepidemia on vaikuttanut IUPOL:n ankkuritoimintaan eri alueilla?

Teema 3

- Onko uuden ankkurimallin käyttöönoton jälkeen esiintynyt haasteita toiminnassa?
- Onko noussut esiin kehittämiskohteita?
- Mitä positiivista on ilmennyt uuden ankkurimallin myötä?
- Miten uusi ankkurimalli ja -toiminta on otettu kentällä vastaan?

LIITE 2

Haastattelurunko Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen ankkuritiimiin kuuluvalle henkilölle

POLAMK-Olander amk20193B

Teema 1

- Koska uusi ankkurimalli ja -toiminta on otettu käyttöön alueellasi?
- Oletko aiemmin ollut IUPOL:ssa mukana ankkurimaisessa toiminnassa ennen nykyistä uutta ankkurimallia?
- Minkälainen (tai minkälaiset) ankkuritiimin kokoonpano(t) on alueellasi?
- Mikä on poliisin rooli/tehtävät ankkuritiimissä ja sen toiminnassa omalla alueellasi?

Teema 2

- Kuuluuko ankkuritoiminta pääasialliseen työtehtävääsi, vai onko Sinun pääasiallinen työtehtäväsi joku muu? Jos työtehtäväsi on joku muu, niin kuinka suuri osa työajastasi menee ankkuritoiminnan hoitamiseen?
- Onko ankkuritoimintaan varattu työaikaa? Jos on, niin kuinka paljon ja onko se mielestäsi riittävä?
- Minkälaisena koet uuden ankkurimallin ja -toiminnan?
- Jos olet aiemmin ollut mukana ankkurimaisessa toiminnassa IUPOL:ssa, onko vanhassa ja nykyisessä toiminnassa eroja? Jos on, niin minkälaisia?
- Onko uudessa ankkurimallissa ja -toiminnassa ilmennyt haasteita käytännössä? Jos on, minkälaisia?

- Onko uudessa mallissa ja toiminnassa ilmennyt mielestäsi jotain positiivista ja hyvää? Jos on, niin mitä?
- Miten kehittäisit toimintaa edelleen?
- Onko korona mielestäsi vaikuttanut ankkuritoimintaan jollain tavalla? Jos on, niin miten?